

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Põllumajandusministri 20. jaanuari 2015. a määruse nr 7 „Väikeste põllumajandusettevõtete arendamise toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus „Põllumajandusministri 20. jaanuari 2015. a määruse nr 7 „Väikeste põllumajandusettevõtete arendamise toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord“ muutmise“ (edaspidi *eelnõu*) kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 alusel.

Eelnõu hõlmab „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*) meetme 6 „Põllumajanduslike majapidamiste ja ettevõtluse areng“ tegevuse liiki 6.3 „Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine“ (edaspidi *meede 6.3*).

Eelnõuga tehakse vajalikud muudatused põllumajandusministri 20. jaanuari 2015. a määruses nr 7 „Väikeste põllumajandusettevõtete arendamise toetuse andmise ja kasutamise tingimused ning kord“ (edaspidi *määrus*) seetõttu, et edaspidi võimaldada toetust taotleda põllumajanduse valdkonnas tegutseval ettevõtjal, kelle põllumajandusliku standardkogutoodangu (edaspidi *SKT*) väärtus oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 4000 – 50 000 eurot. See tähendab, et kui varem sai toetust taotleda üksnes põllumajanduse valdkonnas tegutsev ettevõtja, kelle müügitulu oli vahemikus 4000 – 14 000 eurot, siis edaspidi määratletakse meetme 6.3 sihtrühm esmalt põllumajandusliku SKT väärtuse alusel. Nendel taotlejatel, kelle puhul ei ole võimalik põllumajandusliku SKT väärtust arvutada, peab põllumajanduslike toodete müügitulu jätkuvalt olema taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 4000 – 14 000 eurot.

Teine oluline muudatus tehakse määruse lisas kehtestatud taotluse hindamiskriteeriumites, kus muudetakse kriteeriumite eest antavaid hindepunkte. Edaspidi eelistatakse hindamisel enim neid taotlejaid, kelle omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal suurem.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Maaeluministeeriumi põllumajanduspoliitika osakonna valdkonnajuht Janeli Tikk (625 6299, janeli.tikk@agri.ee) ning sama osakonna peaspetsialist Martin Ott (625 6232, martin.ott@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Helen Palginõmm (625 6260, helen.palginomm@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu ja seletuskirja Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Laura Ojava (625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktis 1 sätestatakse, kes saavad toetust taotleda.

Muudatuse tulemusena saavad edaspidi toetust taotleda põllumajanduse valdkonnas tegutsevad ettevõtjad äriseadustiku § 1 tähenduses, kelle põllumajandusliku SKT väärtus oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 4000 – 50 000 eurot.

Kehtiva määruse kohaselt saab toetust taotleda ettevõtja, kelle põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 4000 – 14 000 eurot ja taotluse esitamisele vahetult eelnenud teisel majandusaastal vähemalt 1200 eurot ning see moodustas mõlemal taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal üle 50% kogu müügitulust, kuid edaspidi määratletakse selle toetuse sihtrühm põllumajandusliku SKT väärtuse alusel.

Põllumajandustootjate müügitulu mõjutavad mitmed põllumajandustootja tegevusest sõltumatud asjaolud ja tegurid, nagu näiteks ebasoodsad ilmastikutingimused, põllumajandustootete hinna kõikumine, viiruse levik (näiteks COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levik) ja sellest tingitud põllumajandustootja haigestumine, loomahaigused jms. Seega on põllumajanduses majanduskeskkond ettearvamatu ja mõjutab oluliselt toetuse taotlemisel ja saamisel kaasnevate kohustuste täitmist. Näiteks COVID-19 levikust tulenevalt on ettevõtjad sattunud majanduslikult raskesse olukorda, mille tõttu on muutunud toetuse taotlemiseks vajaliku müügitulu saavutamine keeruliseks või isegi võimatuks. Seega majanduslikust olukorrast tingituna pidi osa põllumajandustootjaid hoopis põllumajandusmaad rentima, mida aga ei arvestata põllumajanduslike toodete müügitulu hulka, kuigi tegelikkuses need põllumajandustootjad tegutsevad endiselt põllumajanduse valdkonnas ning müüvad omatoodetud põllumajandustoodet. Samuti mõjutab ebastabiilne majanduslik olukord eelkõige just väiksemaid põllumajandustootjaid, sest neil puuduvad lisavahendid ettenägematute olukordadega toimetulekuks. Seega võimaldab müügitulu nõude asendamine põllumajandusliku SKT väärtuse nõudega toetust taotleda ka sellistel väikestel põllumajandustootjatel, kelle müügitulu on vähenenud COVID-19 leviku tõttu.

Põllumajanduslik SKT väärtus tehakse kindlaks selle koefitsientide baasil, mis arvutatakse viie aasta keskmisena vastavalt vaatlusaluste aastate saagikus- ja tootmisnäitajatele ning hindadele. SKT koefitsientides ei kajastu toetused. SKT mõiste ja arvutamise põhimõtted on sätestatud komisjoni rakendusmääruse (EL) 2015/220¹ VI lisas. Nimetatud määruse IV lisa punkti b kohaselt tähendab SKT põllumajandusliku tegevusala toodangu väärtust lähtuvalt vastava piirkonna keskmisest olukorrast.

SKT arvutamise meetodika alusel on välja töötatud põllumajandusliku suuruse ja tootmistüübi kalkulaator², mis aitab SKT väärtusi kindlaks määrata (edaspidi *SKT-kalkulaator*). SKT-kalkulaator tugineb SKT „2017“ koefitsientidele (aastate 2015–2019 keskmiste näitajate alusel arvutatud SKT koefitsiendid).

SKT-kalkulaatori kasutamisel tuleb sisestada majapidamises kasutuses olev põllumajandusmaa kasvatatavate kultuuride kaupa ja põllumajandusloomade arv. Nende andmete põhjal arvutatakse ettevõtte tootmistüüp nii üldisel tasemel kui ka spetsialiseerumise järgi ja ettevõtte majanduslik suurus eurodes ning määratakse ettevõtte kuulumine majandusliku suuruse vastavasse klassi. Näiteks 4000 euro suuruse põllumajandusliku SKT väärtuse saavutamiseks on vajalik 13 hektari suuruse lühiajalise rohumaa olemasolu (SKT koefitsient ühe hektari kohta on 308 eurot), pikaajalist rohumaad (haritavale maale rohkem kui viieks aastaks rajatud rohumaa) peaks taotleja saama kasutada sama SKT väärtuse juures 33,5 hektarit (SKT koefitsient ühe hektari kohta on 119 eurot) ning looduslikku rohumaad peaks taotleja saama kasutada sama SKT väärtuse juures 117,2 hektarit (SKT koefitsient ühe hektari kohta on 34 eurot).

Põllumajandusmaa hektari mediaanhind oli 2020. aastal 3612 eurot³. Seega näiteks 4000 euro suuruse põllumajandusliku SKT väärtuse saavutamiseks oleks vaja investeerida lühiajalise rohumaa puhul vähemalt 46 956 eurot, pikaajalise rohumaa puhul 121 002 eurot ja loodusliku rohumaa puhul 423 326 eurot. Nende arvutuste juures ei ole arvesse võetud teisi tootmisega seotud investeeringuid, näiteks tehnikat.

Põllumajandusmaa puhul arvutatakse põllumajanduslik SKT väärtus selle põllumajandusmaa hektarite alusel, millel taotleja taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal kasvatas

¹ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2015/220, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1217/2009 (millega luuakse Euroopa Liidu põllumajanduslike majapidamiste tulused ja majandustegevust käsitlevate raamatupidamisandmete kogumise võrk) rakenduseeskirjad (ELT L 46, 19.02.2015, lk 1–106).

² Kättesaadav aadressil https://www.maainfo.ee/data/so_calc2/.

³ Kättesaadav Maa-ameti veebilehel <https://maaamet.ee/turuulevaated-turusektorite-kaupa> (haritava_maa_turuulevaade_2020.pdf).

asjakohaseid põllumajanduskultuure. Selleks esitab taotleja eelnõu punkti 5 kohaselt avalduses selle põllumajandusmaa pindala, mille kohta ta toetust taotleb. Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) kontrollib põllumajandusmaa hektarite arvu olemasolevate andmete põhjal (näiteks 2021. aasta ühtse pindalatoetuste menetlemise käigus kindlaks tehtud põllumajandusmaa pindalaga, satelliidifotodega, põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registris, riigi toidu ja sööda käitlejate registris ning taimeterwise registris olevate andmetega jne) või küsib taotlejalt vajalikke andmeid juurde (nt põlluraamatut, maakasutuse õiguslikku alust jne).

Põllumajandusloomade puhul arvutatakse põllumajanduslik SKT väärtus nende põllumajandusloomade arvu alusel, keda taotleja pidas taotluse esitamisele vahetult eelnenud aasta 31. detsembri seisuga. Selleks esitab taotleja eelnõu punkti 5 kohaselt avalduses nende põllumajandusloomade arvu, keda taotleja pidas taotluse esitamisele vahetult eelnenud aasta 31. detsembri seisuga. Põllumajandusloomade üle arvestuse pidamine toimub veterinaarseaduse § 31 kohaselt. Põllumajandusloomad peavad olema registreeritud põllumajandusloomade registris. Põllumajandusloomade hulka arvestatakse kõik enne taotluse esitamisele vahetult eelnenud aasta 31. detsembrit registreeritud põllumajandusloomad. Näiteks 2021. aasta 31. detsembri seis võetakse toetuse taotlemisel aluseks kaalutlusel, et ühelt poolt aitab see tagada täpse põllumajandusloomade arvu registris ja seeläbi võimaldab anda toetust ka tegelikult põllumajandusloomade kasvatamisega tegelevatele ettevõtjatele ning teiselt poolt väldib see võimalikku ebaõiget põllumajandusloomade arvu registris. Samuti saab põllumajandusloomade arvuga seonduvat kontrollida äriregistrile esitatud taotleja majandusaasta aruande alusel.

Põllumajandusliku SKT väärtuse nõue on taotlejatele soodustav ja aitab täita meetme 6.3 üldeesmärki, milleks on aidata kaasa mitmekesise põllumajandusettevõtete struktuuri säilimisele, ning erieesmärke, milleks on ajakohastada väikeste põllumajandusettevõtete põhivara ja parandada väikeste põllumajandusettevõtete majanduslikku toimimist. Võttes arvesse meetme 6.3 eesmärke, siis saavad seda toetust taotleda üksnes need põllumajandustootjad, kes on varasemalt tegutsenud mitte alles ei alusta põllumajandusliku tegevusega, millest tulenevalt jääb kehtima nõue, et toetuse taotleja peab enne taotluse esitamist olema tegutsenud vähemalt kaks majandusaastat. Seega SKT väärtuse alusel tehakse kindlaks, kas taotlejaks on väike põllumajandustootja.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse määruse § 2 lõikega 1¹.

Määruse § 2 lõikes 1¹ sätestatakse, et kui põllumajanduslikku SKT väärtust ei ole võimalik arvutada, siis peab taotleja omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu suurus olema taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal endiselt vahemikus 4000 – 14 000 eurot.

Eespool nimetatud SKT-kalkulaatorit kasutades ei ole võimalik määrata põllumajandusliku SKT väärtust selliste ettevõtjate puhul, kes tegelevad hobuste, alpakade või seente kasvatusel. SKT-kalkulaatori metoodika tugineb ka komisjoni rakendusmääruses (EL) 2018/1874⁴ sätestatule. Nimetatud määruse kohaselt ei arvutata koefitsiente maakasutuse ja loomade tunnuste kohta, kui need on vähese tähtsusega või puuduvad muutujad ja nende kohta andmeid ei koguta. Selle, kas põllumajandusloomade ja põllukultuuride kohta andmed puuduvad või kas need on vähese tähtsusega, määrab Eestis Statistikaamet. Kuna alpaka ja seente kasvatusel tegelevad vähesed põllumajandustootjad, siis on need määratletud kui vähese tähtsusega valdkonnad ning nende kohta andmeid ei koguta. Määruse § 2 lõike 3 kohaselt on põllumajanduslikud tooted selle määruse tähenduses omatoodetud Euroopa Liidu toimimise lepingu I lisas nimetatud tooted, välja arvatud kalandus- ja vesiviljelustooted, ning nende töötlemisel saadud I lisaga hõlmatud või

⁴ Komisjoni rakendusmäärus (EL) 2018/1874 vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2018/1091 (mis käsitleb integreeritud statistikat põllumajanduslike majapidamiste kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 1166/2008 ja (EL) nr 1337/2011) 2020. aasta kohta esitatavate andmete muutujate loendi ja kirjelduse kohta (ELT L 306, 30.11.2018, lk 14–49).

I lisaga hõlmamata tooted. Nimetatud I lisas on sellisteks toodeteks mh elusloomad, seega näiteks ka hobused. Hobuste puhul lähtutakse asjaolust, et enamasti ei peeta hobust enam põllumajandusloomana (hobuse kasutamine põllutöödel), vaid spordi ja ratsutamise eesmärgil, mistõttu ei arvestata hobuste kohta saadavat statistikat põllumajanduslike majapidamiste statistika hulka ja seepärast ei kajastata hobuseid ka SKT-kalkulaatoris. Võttes arvesse meetme 6.3 üldeesmärki, milleks on aidata kaasa mitmekesise põllumajandusettevõtete struktuuri säilimisele, siis on oluline võimaldada toetust taotlelda ka nendel põllumajandustootjatel, kes tegutsevad sellises põllumajandustootmise valdkonnas, mida statistika kohaselt loetakse vähese tähtsusega valdkonnaks. Seetõttu võimaldatakse nendel põllumajandustootjatel, kes tegutsevad sellises põllumajandustootmise valdkonnas, kus statistilised näitajad puuduvad (hobuste, alpakade ja seente kasvatus), toetust taotlelda müügitulu näitajate alusel.

Seega, kohtlemaks võrdselt kõiki väikeseid põllumajandustootjaid, kes soovivad toetust taotlelda, kehtestatakse erand nendele põllumajandustootjatele, kelle puhul põllumajanduslikku SKT väärtust arvutada ei ole võimalik. Erandi alusel ei ole seega taotlejate hulgast välistatud sellised ettevõtjad, kes tegutsevad sellistel tegevusaladel, mille kohta andmed puuduvad ja mis ei ole nimetatud SKT-kalkulaatoris, nagu näiteks seente kasvatus. Seega, kui taotleja tegeleb hobuste, alpakade või seente kasvatusel, siis peab tema müügitulu olema taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 4000 – 14 000 eurot.

Samuti kohaldatakse seda erandit nende põllumajandustootjate puhul, kes toodavad sellist põllumajandustoodet, mille puhul saadav müügitulu on oluliselt suurem kui see on teatud tegevusala (näiteks värske köögiviljakasvatus) keskmise põllumajandusliku SKT koefitsientide alusel arvestatud väärtus. Näiteks 0,2 hektari suuruse pindalaga põllumajandusmaal kasvatatud küüslaugu müügitulu võib olla 12 200 eurot, kuid küüslaugu kasvatamiseks vajaliku põllumajandusmaa pindala kohaselt oleks põllumajandusliku SKT väärtuseks 1 538 eurot. See tähendab, et kui põllumajandustootja põllumajanduslike toodete müügitulu oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 4000 – 14 000 eurot, kuid SKT väärtus on väiksem kui 4000 eurot, siis võib nimetatud erandit kohaldada, kuid üksnes juhul, kui saadud müügitulu on tõendatud asjakohaste dokumentidega (näiteks müügiarved, müügilepingud vms).

Oluline on, et põllumajandusliku SKT väärtust ja müügitulu suurust omavahel ei kombineerita. Seega, kui taotleja põllumajandusliku SKT väärtust või müügitulu suurust ei ole taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal nõutud vahemikus, siis määruses nõutud suuruse vahemiku saavutamiseks müügitulu suurust ja põllumajandusliku SKT väärtust omavahel ei liideta. Taotleja esitatud põllumajandusliku SKT väärtuse põhjal võetakse arvesse, kas see vastab nõutud põllumajandusliku SKT väärtusele või kas erandi puhul vastab taotleja esitatud müügitulu suurust nõutud müügitulu suurusele. Kui näiteks toetust taotlev ettevõtja tegeleb hobusekasvatusega ja müüb hobuseid ning ta tegutseb põllumajandusmaal, kus hobuseid kasvatatakse, siis sellisel juhul ei tegele ta põllumajandusmaaga seotud tegevuste arendamisega, vaid hobustega seotud tegevusega. Sellisel juhul ei saa taotleja arvestada taotlemisel põllumajandusmaa SKT väärtust, vaid peab arvestama oma müügitulu suurust hobusekasvatajana. Samas näiteks, kui taotleja müüs enda kasvatatud seeni ja kurke, siis saab taotleja valida, kas tema puhul vaadatakse ainult SKT väärtust, võttes arvesse kurkide kasvatamiseks kasutatava põllumajandusmaa suurust, või vaadatakse ainult müügitulu suurust, liites kurkidest ja seentest saadud tulud.

Eelnõu punktis 3 tunnistatakse kehtetuks määruse § 2 lõiked 2 ja 4 ning § 7 lõike 1 punkt 3, mille tulemusena ei sätestata toetuse taotlemisel enam erisust neile taotlejatele, kes tegelevad hobusekasvatusega (EMTAK 2008, jagu A, alajagu 0143⁵).

⁵ Justiitsministri 28. detsembri 2005. a määruse nr 59 „Kohtule dokumentide esitamise kord” lisa 16 „Eesti majanduse tegevusalade klassifikaator (EMTAK)“.

Kehtiva määruse § 2 lõike 2 kohaselt võib toetust taotleda ka hobusekasvatusega tegelev ettevõtja, kes peab olema tegelenud hobusekasvatusega vähemalt kahel taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal ning tema omatoodetud põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete ning hobusekasvatusega seonduvate teenuste müügitulu kokku pidi taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaastal olema vahemikus 4000 – 14 000 eurot ning moodustama mõlemal taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal üle 50% kogu müügitulust, sh põllumajandustoodete või nende töötlemisel saadud toodete müügitulu pidi moodustama vähemalt 30% kogu müügitulust. Taotlemise aastale vahetult eelnenud teisel majandusaastal pidi tema omatoodetud põllumajandustoodete ja nende töötlemisel saadud toodete ning hobusekasvatusega seonduvate teenuste müügitulu olema vähemalt 1200 eurot.

Seega kui varasemalt arvestati hobusekasvatusega tegeleva ettevõtja müügitulu hulka ka hobusekasvatusega seotud teenuste osutamisest saadav tulu (näiteks ratsa teenused, ratsutamistunnid, hobuste rent võistlusteks, teenused hoburakenditega, hobuste esmane väljaõpe, hobuse treening, sõitja või ratsaniku treening, hobustega seonduvate oskuste koolitus ja atesteerimine, ratsutamisõpetus), siis edaspidi hobusekasvatusega seotud teenustest saadavat tulu müügitulu hulka ei arvestata. Muudatus tuleneb sellest, et kui varasemalt peeti hobuseid kui põllumajandusloomi, keda kasutati põllutöödel, siis nüüd peetakse neid valdavalt spordi ja ratsutamise eesmärgil, millest tulenevalt ei ole tegemist enam põllumajandusloomadega ning seega ei ole sellisel tegevusalal tegutsev ettevõtja ka põllumajandustootja. Seega ei arvestata hobuste kohta saadavat statistikat põllumajanduslike majapidamiste statistika hulka, millest tulenevalt ei kajastata hobuseid ka SKT-kalkulaatoris (täpsem selgitus eelnõu punktis 2). Seega, et võimaldada nendel põllumajandustootjatel, kes veel kasvatavad hobuseid kui põllumajandusloomi (põllutööde tegemise eesmärgil), toetust taotleda, sätestatakse neile erand, et nende põllumajandustootjate puhul läheb arvesse üksnes hobuste müügist saadav tulu. Seega peab muudatuse tulemusel taotleja põllumajanduslike toodete müügitulu olema taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 4000 – 14 000 eurot.

Seega koheldakse erinevate valdkondade põllumajandustootjaid edaspidi võrdsemalt. Näiteks kui põllumajandustootja tegeleb teravilja kasvatusega, siis sellest saadav müügitulu oleneb palju teravilja börsihinnast ning saadava saagi suurus ilmastikutingimustest. Seega kui taotlejalt nõutakse teatud müügitulu suurust, siis ühel aastal saaks selline põllumajandustootja toetust taotleda, aga kui järgmisel aastal börsihind langeb, siis sellisel aastal ta toetust taotleda ei saaks, kuigi ta tegeleb aktiivselt teravilja müügiga. Müügitulu suuruse asendamist põllumajandusliku SKT väärtusega on täpsemalt selgitatud eelnõu punktide 1 ja 2 selgitava osa juures.

Eelnõu punktis 4 tehakse normitehniline viite muudatus, mis on seotud eelnõu punktiga 1.

Eelnõu punktiga 5 täiendatakse nende andmete loetelu, mida taotleja peab avalduses esitama.

Edaspidi peab taotleja avalduses esitama selle kinnisaja katastriüksuse, millel paikneva põllumajandusmaa ja kasvatatava põllumajanduskultuuri kohta ta toetust taotleb, katastritunnuse ja põllu numbri. Samuti esitab taotleja selle põllumajandusmaa pindala taotluse esitamisele vahetult eelnenud aastal 0,01 hektari täpsusega, kui taotleja ei ole selle põllumajandusmaa kohta taotluse esitamisele vahetult eelnenud aastal esitanud maaeluministri 17. aprilli 2015. aasta määruse nr 32 „Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus“ alusel pindalatoetuste taotlust. Samuti esitab taotleja kasvatatava põllumajanduskultuuri nimetuse. Neid andmed kasutab PRIA põllumajandusliku SKT väärtuse kontrollimiseks.

Lisaks peab taotleja edaspidi avalduses esitama nende põllumajandusloomade arvu, keda ta pidas taotluse esitamisele vahetult eelnenud aasta 31. detsembri seisuga. Neid andmed kasutab PRIA põllumajandusliku SKT väärtuse kontrollimiseks.

Eelnõu punktis 6 tehtav muudatus on seotud eelnõu punktidega 1 ja 2. Kui varasemalt pidi taotleja esitama äriplaanis taotluse esitamisele vahetult eelnenud kahe majandusaasta omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu, siis edaspidi peab ta äriplaanis esitama taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta aruande, sest nii meetme 6.3 sihtrühma määratlemisel kui ka hindepunktide andmisel võetakse edaspidi arvesse taotluse esitamisele vahetult eelnenud ühte majandusaastat ehk kõige viimasemaid andmeid. Samas on arengukavas meetme 6.3 kohta välja toodud abikõlblikkuse tingimus, et põllumajandusettevõtja peab olema põllumajandusliku tootmisega tegelenud vähemalt kaks majandusaastat. Kuigi edaspidi saavad tulla toetust taotlema ettevõtjad, kelle põllumajandusliku SKT väärtus oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal vahemikus 4000 – 50 000 eurot, siis kasutatakse SKT väärtust taotleja suuruse kindlaks tegemiseks ehk kas taotleja on väike põllumajandustootja. Seega jääb jätkuvalt kehtima määruse § 3 lõike 1 punktis 6 sätestatud nõue, mille kohaselt on taotleja enne taotluse esitamist tegutsenud vähemalt kaks majandusaastat, millest taotlemise aastale vahetult eelnenud majandusaasta on vähemalt 12 kuu pikkune.

Eelnõu punktiga 7 täiendatakse määruse § 7 lõiget 2 punktiga 13¹ seoses eelnõu punktist 1 tuleneva muudatusega. Taotleja peab edaspidi esitama äriplaanis ka põllumajandusliku SKT väärtusega seotud andmed. Muudatuse tulemusena esitab taotleja taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta põllumajandusliku SKT väärtuse ning tema taotluse esitamisele järgneva teise majandusaasta põllumajandusliku SKT väärtuse prognoosi. Neid andmeid kasutatakse selleks, et teha kindlaks, kas taotleja vastab sätestatud nõudele (eelnõu punkt 1) ehk kas taotlejaks on ettevõtja, kes tegutseb põllumajandustootmise valdkonnas ning jätkab põllumajandustootmise valdkonnas tegutsemist ka pärast toetuse saamist.

Eelnõu punktiga 8 täiendatakse määruse § 7 lõike 2 punkti 14. Muudatus tehakse tulenevalt eelnõu punktis 2 tehtavast muudatusest. Kui põllumajanduslikku SKT väärtust ei ole võimalik arvutada, siis peab taotleja endiselt esitama taotluse esitamisele järgneva teise majandusaasta müügitulu prognoosi ja omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu prognoosi, märkides iga toote või teenuse kohta müüa planeeritavate ühikute koguse ja müügitulu summa. Andmeid müügitulu prognoosi kohta kasutatakse selleks, et teha kindlaks, kas tegemist on põllumajandustootmise valdkonnas tegutseva ettevõtjaga, kes tegeleb põllumajandustoodete kasvatamise või tootmisega ning jätkab põllumajandustootmise valdkonnas tegutsemist ka pärast toetuse saamist.

Eelnõu punktiga 9 ühtlustatakse füüsilisest isikust ettevõtjate majandusnäitajate kontrollimiseks esitatavaid dokumente. Kui seni küsis PRIA Maksu- ja Tolliametilt (edaspidi MTA) tuludeklaratsiooni vormi E andmeid (edaspidi vorm E) ainult nende toetust taotlenud füüsilisest isikust ettevõtjate kohta, kes peavad raamatupidamise seaduse kohaselt kassapõhist raamatupidamist, siis edaspidi küsitakse vormi E andmeid kõigi toetust taotlenud füüsilisest isikust ettevõtjate kohta olenemata nende kasutatavast raamatupidamisarvestuse viisist. Pidades silmas, et taotluste hindamisel tuleb tagada ettevõtjate võrdne kohtlemine olenemata sellest, kas füüsilisest isikust ettevõtja peab kassa- või tekkepõhist raamatupidamist, võimaldab muudatus PRIA-l edaspidi küsida MTA-lt vormi E andmeid kõigi füüsilisest isikust ettevõtjast taotlejate kohta.

Eelnõu punktiga 10 muudetakse määruse § 10 lõike 4 teise lause sõnastust. Kui varem eelistati võrdsete hindepunktide summadega taotluste puhul selle taotleja taotlust, kellel oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal väiksem omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu, siis edaspidi eelistatakse võrdsete hindepunktide summa puhul selle taotleja taotlust, kellel oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal suurem omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu.

Muudatus on seotud eelnõu punktis 1 tehtava muudatusega, sest edaspidi saab toetust taotleda põllumajandusliku SKT väärtuse alusel, mis laiendab toetuse sihtrühma, sest võimaldab toetust

taotleda ka nendel põllumajandustootjatel, kes tegelevad põllumajandusmaal Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013⁶ artikli 4 lõike 1 punktis c nimetatud põllumajandusliku tegevusega (näiteks rohu hekseldamine) või kes peavad põllumajanduslooma olenemata sellest, kas nad tegelevad aktiivselt põllumajandustootmisega. Tagamaks, et toetust saavad eelkõige need põllumajandustootjad, kes tegutsevad aktiivselt põllumajandusvaldkonnas (tegelevad põllumajanduslike toodete tootmise ja nende müümisega) ehk on saanud omatoodetud põllumajanduslike toodete müügist ka tulu, siis nii hindamiskriteeriumites kui ka võrdsete hindepunktide summa puhul eelistatakse edaspidi neid põllumajandustootjaid, kellel oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal suurem omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu.

Eelnõu punktis 11 täpsustatakse viidet. Tehtav muudatus on seotud eelnõu punktiga 12.

Eelnõu punktiga 12 kehtestatakse määruse lisa uues sõnastuses.

Edaspidi saavad hindamiskriteeriumite ridade 20–24 alusel suuremad hindepunktid need taotlejad, kelle omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulu osakaal kogu müügitulus oli taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal suurem. Muudatus tuleneb sellest, et edaspidi määratletakse meetme 6.3 sihtrühm põllumajandusliku SKT väärtuse alusel ehk toetust saavad taotleda ka need ettevõtjad, kes tegelevad põllumajandusmaal põllumajandusliku tegevusega või kes peavad põllumajanduslooma. Hindamiskriteeriumite kaudu eelistatakse aga selliseid taotlejaid, kes lisaks põllumajandusmaal tegutsemisele või põllumajanduslooma pidamisele tegutsevad ka aktiivselt põllumajandusvaldkonnas ehk on saanud omatoodetud põllumajanduslike toodete müügist ka tulu.

Samuti täiendatakse lisa hindamiskriteeriumi „Taotleja, kes sai taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal suurima osa omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulust alakriteeriumis märgitud tegevusalal“ reaga kaheksa ja tegevusalaga lihaveisekasvatus, mille eest on taotlejal võimalik saada kuus hindepunkti. Kuna veisekasvatus hõlmab nii piima- kui lihaveiseid, siis on analüüsitud mõlema tegevusala isevarustatust. Veiseliha isevarustatuse tase oli 2014. aastal 121% ja 2015. aastal 140%, kuid 2020. aastal oli see 98% ehk märkimisväärselt langenud. Toorpiima isevarustatuse tase oli 2014. aastal 195% ja 2015. aastal 175%, kuid aastal 2020 oli toorpiima isevarustatuse tase 164% ehk samuti langenud, kuid võrreldes teiste tegevusalade, sh lihaveisekasvatuse isevarustatuse tasemega, on see siiski oluliselt suurem. Seega täiendatakse lisa nimetatud hindamiskriteeriumi üksnes lihaveisekasvatusega.

Lisaks vähendatakse hindepunktide arvu nendel taotlejatel, kes ei ole saanud meetme 6.3 raames tehtud taotluse rahuldamise otsust ega investeeringutoetust „Eesti maaelu arengukava 2007–2013“ meetme 1.4 „Põllumajandusettevõtete ajakohastamine“ või meetme 3.1 „Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas“ raames. Hindamiskriteeriumi real 1 vähendatakse hindepunkte, et luua võrdsemaid tingimusi taotlejatele, sest edaspidi ei eelistata nii suurel määral neid taotlejaid, kes ei ole varem saanud nimetatud investeeringutoetuseid, mistõttu antakse neile vaid üks hindepunkt varasema kümne hindepunkti asemel. Kuna selle toetuse üldeesmärk on aidata kaasa mitmekesise põllumajandusettevõtete struktuuri säilimisele, siis ei ole põhjendatud anda nii suur eelis neile taotlejatele, kes ei ole varem ühtegi nimetatud investeeringutoetust saanud. Samuti vähendatakse hindepunkte (kahe punkti võrra) nendel taotlejatel, kes said taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaastal suurima osa omatoodetud põllumajanduslike toodete müügitulust hindamiskriteeriumi real 4 nimetatud tegevusalal. Hindepunkte vähendatakse, et luua taotlejatele võrdsemad tingimused, sest hindamiskriteeriumi real 4 nimetatud tegevusalal taotlust esitades ületati minimaalset saadavat hindepunktide summat (14 hindepunkti) samal ajal teistele hindamiskriteeriumitele vastamata. Seega varasema 15 hindepunkti asemel on nüüd võimalik saada 13 hindepunkti.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1307/2013 (millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad) rakenduseeskirjad (ELT L 181, 20.06.2014, lk 74–81).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), komisjoni rakendusmäärus (EL) 2015/220, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1217/2009 (millega luuakse Euroopa Liidu põllumajanduslike majapidamiste tulused ja majandustegevust käsitlevate raamatupidamisandmete kogumise võrk) rakenduseeskirjad (ELT L 46, 19.02.2015, lk 1–106), ning komisjoni rakendusmäärus (EL) 2018/1874 vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2018/1091 (mis käsitleb integreeritud statistikat põllumajanduslike majapidamiste kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 1166/2008 ja (EL) nr 1337/2011) 2020. aasta kohta esitatavate andmete muutujate loendi ja kirjelduse kohta (ELT L 306, 30.11.2018, lk 14–49).

Eelnõus nimetatud Euroopa Liidu õigusaktid on kättesaadavad Euroopa Liidu Teataja veebilehel <https://eur-lex.europa.eu>.

4. Määruse mõjud

Muudatustel on positiivne mõju väikestele põllumajandustootjatele, sest võtab arvesse seda, et müügitulu mõjutavad sageli mitmed põllumajandustootja tegevusest sõltumatud asjaolud ja tegurid, mistõttu edaspidi saavad sellised ettevõtjad toetust taotleda üksnes põllumajandusliku SKT väärtuse alusel. Selleks, et kohelda taotlejaid võrdselt, sätestatakse erisus nendele taotlejatele, kelle puhul põllumajandusliku SKT väärtust ei ole võimalik arvutada, ning nende taotlejate puhul vaadatakse endiselt müügitulu suurust.

Muudatused ei too kaasa PRIA töökoormuse kasvu, sest tõenäoliselt väheneb võimalike järelepärimiste arv. Tehtavad muudatused lihtsustavad taotleja nõuetele vastavuse kontrollimist ning seetõttu muutub ka taotluste menetlus kiiremaks, sest müügitulu kindlaks tegemine on aeganõudev, kuna võib vajada järelepärimiste tegemist.

Muudatused soodustavad maapiirkonna arengut ettevõtluskeskkonnana ning aitavad seeläbi kaudselt kaasa maapiirkondade elanike arvu vähenemise tendentsi peatamisele ja elanikkonna vanuselise struktuuri paranemisele. Muudatused on vajalikud ja aitavad saavutada toetuse andmisega soovitud eesmäärke.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisakulusid ega -tuluseid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile.

Kuna Rahandusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement“ § 7 lõike 4 kohaselt

ettenähtud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu nimetatud määruse § 7 lõike 4 kohaselt kooskõlastatuks.

Eelnõu on koostatud koostöös PRIA-ga. Eelnõu esitati arvamuse andmiseks PRIA-le, kes esitas eelnõu kohta lisaettepanekud. Samuti esitasid ettepanekud Eestimaa Talupidajate Keskliit ja põllumajandustootmise valdkonnas tegutsev ettevõtja. Ettepanekutega arvestamine või mitteametamine on välja toodud seletuskirjale lisatud tabelis.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Saron

Kantsler